

Riigikogu riigikaitsekomisjoni istungi protokoll nr 150

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 10. juuni 2025

Algus 15.00, lõpp 16.42

Juhataja: Kalev Stoicescu (esimees)

Protokollija: Irene Kiil (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma

Komisjoni ametnik: Aivar Engel (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudusid: Vladimir Arhipov, Raimond Kaljulaid, Peeter Tali ja Kristo Enn Vaga

Kutsutud: siseminister Igor Taro, Siseministeeriumi kriisivalmiduse ja elanikkonnakaitse asekanstler Tuuli Räim ja nõunik Mari Tikan, Päästeameti ohutusjärelvalve osakonna varjumise ekspert Leho Lemsalu, Riigikogu Kantselei kommunikatsioonijuht Karin Kangro (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Riigikaitsekomisjoni esimehe Kalev Stoicescu ja nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli lähetamine Kopenhaagenis 26.-28.08.2025 toimuvale Euroopa Liidu parlamentaarsele välis- ja julgeolekupoliitika ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika konverentsile
2. Info ja muud küsimused
3. Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (662 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

1. Riigikaitsekomisjoni esimehe Kalev Stoicescu ja nõunik-sekretariaadijuhataja Aivar Engeli lähetamine Kopenhaagenis 26.-28.08.2025 toimuvale Euroopa Liidu parlamentaarsele välis- ja julgeolekupoliitika ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika konverentsile

Otsustati:

1.1. Lähetada (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Kalev Stoicescu).

1.2. Lähetuskulud katta riigikaitsekomisjoni välislähetuste eelarvest (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Kalev Stoicescu).

2. Info ja muud küsimused

Käsitleti kodanik I. T. 22.05.2025 täiendavat [pöördumist](#) Põlva lasketiiru teemal. Komisjon on jätkuvalt samal seisukohal, mis varasemalt ning avaldajale saadetakse vastuskiri.

Arutati komisjoni eelseisvaid istungeid.

3. Vabariigi Valitsuse algatatud hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (662 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Kalev Stoicescu ütles sissejuhatuseks, et hädaolukorra seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärk on arendada elanikkonnakaitset. Praeguse seisuga ei ole reguleeritud varjumise korraldust, nõudeid varjendile ega varjumiskoha kohandamise põhimõtteid jms. Varjendite rajamine loomulikult võtab aastaid. Seepärast tuleb sellega alustada võimalikult kiiresti. Varjumise korraldus on vajalik kogu Eestis. Samuti räägib eelnõu toimivast ja efektiivsest ohuteavitusest, mis on varjumise eelduseks, aga Eesti õigusruumis on senini reguleerimata riiklik ohuteavituse süsteem EE-ALARM, mille üks osa on sireeniseadmete süsteem. Defineeritakse vastavaid õigusi, kohustusi ja tegevusi, mis puudutavad ohuteavitust, sealhulgas EE-ALARMi, kuid ka sireene, mida hiljuti on testitud ja mille testimisest oleme kõik õppinud. Kehtestatakse nõue rajada avalikke ja mitteavalikke varjendeid, samuti nõue võimalusel kohaldada avalikke ja mitteavalikke varjumiskohti. Määratletakse termineid nagu viivitamata ohuteade, riiklik ohutusteavitussüsteem, sireeniseade, varjumine, varjend, varjumiskoht, varjumisplaan. Tähtis on see, et elanikkonnakaitse saab lõpuks seaduslikke aluseid ja loomulikult ka see, et elanikkonnale hakatakse olemasolevaid varjumiskohti võimalusel kohandama ning uutes hoonetes varjendeid rajama. K. Stoicescu andis sõna siseministrile eelnõu tutvustamiseks.

Igor Taro tegi ettekande (vt Lisa). Siseminister sõnas, et EE-ALARMi puhul on kõige olulisem õigusliku aluse loomine. Siiani pidi Päästeametil olema EE-ALARMi testimiseks kokkulepe Kaitseväge ja testimine toimus Kaitseväge õppuse raames. Pärast õigusliku aluse loomist saab Päästeamet nii testida kui ka kasutada ja rakendada EE-ALARM-i iseseisvalt. I. Taro tõi näite Iisraeli tsiviilkaitsest. Kui toimub inimeste teavitus läbi sireeni, siis on oluline, et inimesed teaksid, mida nad tegema peavad. I. Taro rääkis elanikkonnakaitse koolituse kohustuse seadmisest, st kõik avaliku sektori töötajad peavad veebis kohustuslikus korras baaskoolituse läbima. I. Taro sõnul on kõige keerulisem ja aeganõudvam varjumisvõimaluste loomine, see ei juhtu ühe päevaga ega selle seaduseelnõu vastuvõtmisega, vaid eeldab teatud tegevusi. Kõige suurem probleem on linnalise piirkonna kortermajade inimeste varjumisvõimalustega.

Kalev Stoicescu küsis elanikkonnakaitse tegevuskava eesmärgi kohta aastaks 2034, mille kohaselt on avalikke varjumiskohti 20%-le elanikele. Kas peetakse silmas kogu Eesti elanikkonda või linnaelanikke, kellele oleks vaja tagada varjumiskohti?

Igor Taro vastas, et avalikud varjumiskohad on põhiliselt linnades, sest jutt on hoonetest, mis on üle 10 000 m².

Tuuli Rääm täiendas, et põhipingutus on, kuidas tekitada varjumisvõimalusi kortermajades, büroo- ja ärihoonetes ja põhisõnum on, et kui inimene on kuskil hoones, siis ta peaks jääma

hoonesse ja varjuma seal.

Igor Taro märkis, et oluline on aastaarv 2028. Kolme aastaga tuleb valmisolekus saavutada teatud tase. 2028. aastaks hakkab kehtima kaks olulist nõuet. Üks puudutab uusi hooneid ja teine puudutab olemasolevaid hooneid. Uutele suurtele hoonetele kehtestatakse varjendinõue. Olemasolevate hoonete puhul ei ole ratsionaalne sama lähenemist nõuda, sest keeruline on kõiki olemasolevaid hooneid ümber ehitada, küll aga saab nõuda varjumiskoha kohandamist. Korterühistud peaks 2027. aastaks plaani läbi mõtlema ja 2028. aastaks kohandused ellu viima. Töö ja planeerimine nõuab aega ning aega nõuab ka toetusmeetmetega seonduv, sest inimesi ei saa jätta selle kohustusega omapäi. Igal juhul see on teatud kulu ja riik peaks toetusmeetmega appi tulema. Uute hoonete puhul hakkab nõue kehtima ehitusloa väljastamisest ja selleks, et ehitusloani jõuda, tuleb projekteerida vastavalt nõuetele. Kõik ehitusload, mis võetakse aastal 2028, peavad juba vastama nõuetele.

Tuuli Räim sõnas, et varjumisplaan olemasolevale hoonele saab olema võimalikult lihtne. Olemasolevas hoones on oluline vaadata, kuidas nt keldrist kohandada varjumiskoht (ligipääs, ventilatsioon jms). Kõikides hoonetes ei olegi võimalik luua varjumiskohta, aga teadmine, et selles hoones ei ole võimalik varjuda, on inimestele oluline teadmine. Varjumistemaatikaga on väga tihedalt seotud inimeste teadlikkuse suurendamine, millega Päästeamet aktiivselt tegeleb. Arvestades olukorda meie ümber, siis täna on juba tegevusi tehtud, aga õigusliku aluse puudumine on saamas takistuseks. Kui teatud hoone katusele on vaja sireenipost paigaldada, siis selle eelnõu alusel see võimalus tekib. Kuna ühtegi õiguslikku alust nt sireenivõrgustiku rajamiseks täna ei ole, siis on ka need tööriistad kitsamad olnud.

Igor Taro sõnas, et täiendavat bürokraatiat nõuetega ei kaasne. Varjendite ehituslike nõuete, kriteeriumide ja numbrite osas on võetud eeskujuks Soome kogemust ja kohandatud Eesti oludele. Kogumõju ehitushindadele on läbi analüüsitud. Samas on ehitushind üks ja kinnisvara müügihind teine asi. Võttes arvesse, et kui varjend ei ole monofunktsionaalne ehk ruumi ei tehta ainult varjendiks, vaid tehakse ruum, mis on varjendiks sobiv, aga mida saab vahepeal kasutada mingil teisel eesmärgil, siis mõningatel juhtudel lisakulu ei tekigi. I. Taro tõi näiteid Soome ja Iisraeli praktikast.

Kalev Stoicescu tänas sisuka ja ülevaatliku ettekande eest. K. Stoicescu sõnul õpime loomulikult teiste riikide, nt Ukraina või Iisraeli, kogemusest. Ehitusettevõtted ja kinnisvaraarendajad räägivad kinnisvara hinnatõusust, aga mis saab olla kallim kui inimeste elu. Peab täpsustama, et mida need nõuded rahalises mõõtmes tähendavad, sest kindlasti tekib sel teemal avalik diskussioon. K. Stoicescu küsis, et kuidas riik või kohalik omavalitsus korteriühistuid toetama hakkavad ja milles need toetusmeetmed täpsemalt seisnevad.

Tuuli Räim selgitas ja täpsustas, et tänaseks on üks selline toetusvoor Päästeameti eestvedamisel korteriühistutele tehtud, mille abil kohandati kelder varjumiskohaks. Toetusmeetmeid on vaja juurde teha.

Igor Taro ütles, et kui keegi väidab, et see kõik läheb väga kalliks maksma, siis ministrium poolt tehtud mõjuanalüüsis on konkreetsed arvutused ja näited olemas vastavalt korterite arvule hoones.

Mati Raidma tänas eelnõu koostajaid ja loodab, et eelnõu saaks kiiremas korras vastu võetud ja jõustuda. M. Raidma küsis Iisraelis ja mujal üle maailma kasutusel oleva nõ kuubiku kohta. Kas see on varjend või varjumiskoht?

Leho Lemsalu vastas, et varjend vastab teatud tingimustele, kõik ülejäänud on põhimõtteliselt varjumiskohad.

Mati Raidma arvates võiks eelnõus „Varjumiskoht käesoleva seaduse tähenduses on olemasolev ehitis...” sõna „olemasolev“ ära jätta ja selleks võiks olla ka ajutine ehitis. M. Raidma sõnul osa seaduse sätteid, kaasa arvatud mõisted, jõustuvad hiljem. Ta ütles, et otstarbekaks oleks eelnõu § 1 punktis 3 sisustatud mõisted seadustada varem ehk siis üldises korras kogu seaduse jõustumisega.

Tuuli Rääm vastas, et mis puudutab jõustumise tähtaegasid, siis kolmes teemas - ohuteavitus, elanike koolitamine ja varjumine - on erinevad jõustumise ajad. T. Rääme sõnul on see väga hea tähelepanek, varjumise osas on jõustumise ajad pandud nii, et nad kohe jõustu, aga töö ja tegevus varjumise teemal juba käib, ehk seda saab kindlasti üle vaadata.

Mari Tikan selgitas seoses kuubikuga, et ehitisregistrisse ei tule eraldi mõistet nagu varjend, vaid ehitisregistrisse tuleb hoone juurde märge, et selle hoone mingi osa vastab varjendi nõuetele. Kui tahetakse kasutada kuubikut, siis ehitisregistri mõistes saab see olema abihoone, kuur või aiamaa, millel on varjendile või varjumiskohale vastavad tunnused. Selliseid ajutisi püstitatud rajatise näeb ehitusseadustik praegu kenasti ette.

Mati Raidma küsis tööstus- ja laohoonete ning kasutajate hulga kohta.

Mari Tikani sõnul täpsustatakse rakendusaktiga, et selliste hoonete puhul võetakse arvesse inimeste hulka ja arvutatakse vastavalt sellele varjendi suurus ja hoone kasutusrežiim.

Kalev Stoicescu küsis ühele inimesele ette nähtud ruutmetraaži kohta varjendis või varjumiskohas.

Tuuli Rääm vastas, et nt Šveitsis arvestatakse ühe inimese kohta 1m², mujal riikides 0,75 m², ja see on plaanis ka Eestis aluseks võtta. Varjumise teemal saab olema kolm erinevat rakendusakti, kus sätestatakse konkreetset nõuded varjendile, varjumiskohale, Päästeameti ülesanded varjumise korraldamisel jms.

Kalev Stoicescu märkis, et varjumiskohad on nad kõik, lihtsalt varjendid on kõrgemal tasemel ja annavad parema ellujäämisvõimaluse.

Mati Raidma küsis, et miks seaduse eelnõu § 1 punkt 5 jõustub järgmisel aastal.

Mari Tikan vastas, et eelnõu punkt 5 on seotud elutähtsa teenuse töötajate riskianalüüsidega, kus peab ära määrama inimeste loetelu, kes peaksid läbima elanikkonnakaitsekoolituse.

Tuuli Rääm täpsustas, et avalikule sektorile tuleb elanikkonnakaitsekoolituse kohustus koheselt, aga see kohustus on pandud ka elutähtsa teenuse osutajatele, ning avaliku sektori ja

elutähtsa teenuse osutajate osas on jõustumisel planeeritud väike ajavahe.

Alar Laneman kommenteeris varjumiskohtade rajamise ja ehitushindade kallinemisega seonduvat.

Mari Tikan tõi näite Leedu ja Läti kohta, kus nõuete kehtestamisega ja ehitushindade kallinemisega seonduvalt ei teki ühiskonnas diskussiooni, kuid Eestis on esimene küsimus, kui palju maksab.

Igor Taro lisas, et ükski soomlane ei kurda selle üle, et tema kinnisvara on kulukam, kuna tal on olemas varjumisvõimalus.

Kalev Stoicescu sõnul peab kommunikatsioon olema väga selge, räägime inimeste päästmisest.

Leo Kunnas sõnas, et varjendi definitsiooni järgi peab varjend kaitsma nii õhusaaste kui ioniseeriva kiirguse eest. See on oluline lisandus mille poolest varjend varjumiskohast erineb. L. Kunnas märkis, et eelnõu on raskesti mõistetav kui rakendussätted asuvad mujal kui mitte konkreetse paragrahvi juures.

Anti Poolamets kiitis eelnõu rakendusaktide projekte ja sõnas, et konkreetsete nõuete korral hakkavad asjad liikuma. A. Poolamets märkis, et kui ühiskonnas on üldine meelsus varjendeid teha, siis osasid asju tehakse ka vabatahtlikult ja rõõmuga. Tuleks stimuleerida vabatahtlikku tegemist, mis puudutab väiksemaid objekte nagu eramud, maakeldrid jms. A. Poolamets küsis valitsusasutuste tegevuse, asukoha ja töö jätkamise kohta kriisi korral.

Igor Taro vastas, et kõikidel sellistel asutustel on olemas kriisiplaan, mille üks osa on ka varu asukoha olemasolu. Riigi poolt on mõistlik oma põhijõupingutus suunata sinna, kus on kõige suurem mure ehk kortermajad, sest sellega katab kõige rohkem inimesi. Eramajadega seonduv on pigem selgitustöö osa. Eramaja omanikul on oma keldri kohandamisel varjumiskohaks vähem teha kui korteriühistul.

Enn Eesmaa küsis Tallinna keskaegsete maa-aluste käikude kohta. Kas see võrgustik on läbi uuritud ja kas need oleksid vajaduse korral varjumiskohana kasutatavad?

Leho Lemsalu sõnul ei ole Päästeamet käikude uurimisega otseselt tegelenud. L. Lemsalu lisas, et nt paekivist ja maakividest ehitised, sealhulgas ka maakeldrid ei pruugi olla varjumiseks kõige turvalisemad kohad. Kui panna suur hulk inimesi kohtadesse, mida ei ole varjumiseks ette valmistatud, siis mõne tunni pärast saab seal õhk otsa.

Tuuli Rääm sõnas, et igal juhul otsivad inimesed kriitilises olukorras kohti, kuhu varjuda. Nõukogudeaegsed varjendid on valdavalt amortiseerunud. Samuti ei olnud need mõeldud elanikkonna jaoks, vaid parteiladvikule ja oluliste teenuste osutajatele.

Mati Raidma küsis varjumisplaani koostamise kohta.

Mari Tikani sõnul leiab selle kohustuse eelnõu rakendussätete alt.

Kalev Stoicescu tegi ettepaneku menetlustoiminguteks.

Otsustati:

3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17.06.2025 (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Kalev Stoicescu).

3.2. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Kalev Stoicescu).

3.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Kalev Stoicescu (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Kalev Stoicescu).

3.4. Jätkata arutelu komisjonis (konsensus: Enn Eesmaa, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Anti Poolamets, Mati Raidma, Kalev Stoicescu).

(allkirjastatud digitaalselt)
Kalev Stoicescu
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Irene Kiil
protokollija